

Stadsherstel Suriname geeft Houten Stad nieuw elan

Erfgoed
in den vreemde

Opknopbeurt voor Paramaribo

De oude binnenstad van Paramaribo is uniek in de wereld, maar hunkert naar een opknopbeurt. Na jaren verwaarlozing dreigen tientallen monumentale en beeldbepalende panden ten onder te gaan aan het tropische klimaat. Stadsherstel Suriname springt voor hen in de bres.

TEKST: **CLAARTJE CHAJES EN STELLA VAN HEEZIK**
FOTOGRAFIE: **STELLA VAN HEEZIK**

RESTAURATIE VAN DEZE PANDEN AAN DE WATERKANT BEGINT WAARSCHIJNLIJK NOG DIT JAAR.

ZWARTENHOVENBRUGSTRAAT
114 VOOR RESTAURATIE.

Schrijfster Cynthia McLeod lacht hard, als ze uitlegt hoe het komt dat er op de wereld geen andere plaats is zoals 'haar' Paramaribo. "Dat Nederland vroeger geen geld wenste uit te geven om de stad te moderniseren, is nu ons geluk", zegt ze. Want dankzij die vermaarde Hollandse zuinigheid, is de Surinaamse hoofdstad als koloniale stad intact gebleven. "De prachtige, grote witte houten huizen van de rijke plantage-eigenaren en de kleine arbeiderswoningen staan er nog steeds".

VERVALLEN ENTREE GROTE
COMBEWEG.

In de koloniale tijd streken mensen uit alle windstreken neer in Paramaribo en brachten hun eigen tradities mee. Zij vermengden die met lokale gebruiken, waardoor een rijke architectonische diversiteit ontstond die de Surinaamse hoofdstad uniek maakt. "Het zijn geen typisch Hollandse gebouwen. Ze zijn echt gemaakt voor de tropen, met grote ramen, galerijen en balkons", weet McLeod. Wegens die rijkdom aan stijlen en gebouwen voegde UNESCO in 2002 de Houten Stad, zoals de binnenstad van Paramaribo ook wel wordt genoemd, toe aan de Werelderfgoedlijst. McLeod is een van de bekendste Surinaamse schrijvers. Bij het grote publiek brak zij door met de historische roman *Hoe duur was de suiker*. De gevierde auteur geeft regelmatig rondleidingen door 'Pabo' en als voorzitter van de Elisabeth Samson Stichting zet ze zich in voor aankoop en restauratie van het voormalige woonhuis van deze beroemde 'eerste zwarte zakenvrouw'.

McLeod vereeuwigde Samson, die als vrijgeboren zwarte vrouw plantages en ook slaven bezat, in het boek *De vrije*

negerin Elisabeth. “We willen dat het een museum wordt. Hopelijk reageert de overheid binnenkort op ons bod”.

Spookstad

Paramaribo mag in de wereld eenmalig zijn, de problemen waarmee de stad kampt zijn dat allerm minst. Zoals Amsterdam in de jaren vijftig, verliest het centrum al geruime tijd aan populariteit als woon- en werkgebied. De binnenstad vervalt en is op weg een spookstad te worden.

In 2013 waarschuwde UNESCO zelfs dat het gebied van de werelderfgoedlijst zou verdwijnen als panden nog verder zouden verkrotten. Paramaribo moet daarom worden opgeknapt met een balans in functies, opdat de stad zowel overdag als ‘s avonds weer aantrekkelijk is.

De Surinaamse overheid heeft inmiddels bij de Inter-American Development Bank een lening van twintig miljoen euro afgesloten. Dat geld is bedoeld voor een *Urban Rehabilitation Program*, dat deze maand (april 2019) van start moet gaan.

Als onderdeel van het project zal ook een aantal monumenten worden gerestaureerd, maar er is onvoldoende geld om de hele binnenstad op de schop te nemen.

McLeod volgt de ontwikkelingen op de voet. Ze zit in de raad van advies van Stadsherstel Suriname, een maatschappelijke organisatie die in 2011 is opgezet met hulp van Stadsherstel Amsterdam. Net als haar Amsterdamse naamgenoot – die sinds haar oprichting in 1956 meer dan zeshonderd panden heeft gerestaureerd – koopt de Surinaamse organisatie verkrotte panden aan en is ze verantwoordelijk voor restauratie,

OPGEKNAPT PAND ZWARTENHOVENBRUGSTRAAT 114.

Themafonds

Het aankopen van panden vergt niet alleen geld, maar kost ook veel tijd. Stadsherstel Suriname krijgt daarbij hulp van Stadsherstel Amsterdam, dat expertise deelt. Samen met het Prins Bernhard Cultuurfonds hebben beide organisaties juni vorig jaar het Themafonds Surinaams Erfgoed opgericht. Omdat Nederland en Suriname dankzij hun gedeelde geschiedenis, taal, cultuur en familiebanden een bijzondere relatie hebben, is in 2008 de zogenoemde Twinningfaciliteit Suriname-Nederland van de grond getild, een subsidieprogramma dat kennisuitwisseling en samenwerking tussen maatschappelijke organisaties stimuleert.

CYNTHIA MCLEOD TIJDENS OPEN MONUMENTENDAG 2018 IN PARAMARIBO.

GERESTAUREERD PAND COSTERSTRAAT 62.

het vinden van een passende bestemming en beheer. Inmiddels zijn vier panden aangepakt, het vijfde is onderweg.

COSTERSTRAAT 62 VOOR RESTAURATIE.

Injectie voor de omgeving

Naar Amsterdams voorbeeld gaat de voorkeur uit naar gebouwen die de potentie hebben hun omgeving in nieuw, positief daglicht te stellen.

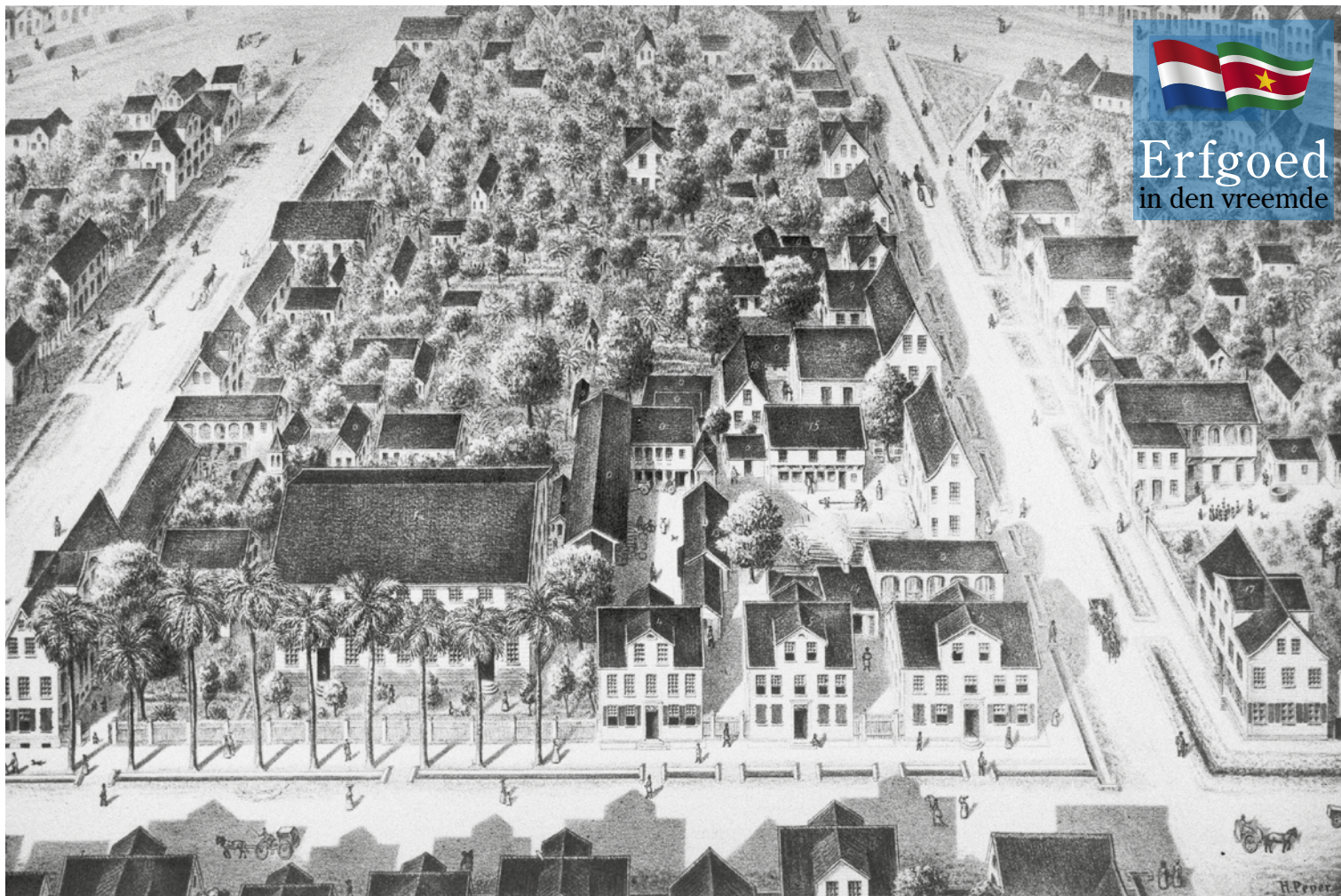
De organisatie kijkt daarbij ook buiten de grenzen van het eigenlijke werelderfgoed, zodat erkende monumentale iconen als het ware omlijst worden door 'gewone' huizen, die typerend zijn voor de omgeving. Hoe belangrijk dat is verwoordde Jean Louis Volders al in 1961 in een rapport aan de toenmalige minister van Onderwijs en Volksontwikkeling.

Boedelproblemen

Het verval van de Houten Stad Paramaribo heeft ook te maken met de complexe eigendomsverhoudingen. In Suriname blijven grond en opstallen van generatie op generatie in handen van de familie, doorgaans zonder scheiding of deling.

Hierdoor groeit het aantal erfgenamen per generatie. Door deze boedelproblematiek is het niet eenvoudig onroerend goed te verkopen. Eigenaren zijn dikwijls moeilijk te traceren of tot een gezamenlijke beslissing te bewegen. Toch gaat het soms goed. Zo besloten onlangs 21 erfgenamen unaniem hun pand aan de Prinsessestraat – een paar deuren van het Koto Museum verwijderd – aan Stadsherstel Suriname te schenken.

HET ELISABETH SAMS-ONHUIS DIENT NODIG OPGEKNAPT.

REPRODUCTIE VAN EEN VOGELVLUCHTEKENING MET ONDER MEER ZICHT OP DE STEENBAKKERIJSTRAAT EN DE GROTE STADSKERK (FOTOCOLLECTIE RCE).

“Een historisch gebouw kan monument zijn, ook al staat het in een weinig fraaie omgeving”, schreef de ingenieur. “Het kan een monument blijven, zelfs als de oorspronkelijke omringende bebouwing door oorlogshandelingen of afbraak verdwenen is. Het blijft ook monument, als de naastliggende, veelal van oorsprong lagere, bebouwing gesloopt wordt en vervangen door wolkenkrabbers. Desalniettemin is er in elk van deze omstandigheden geen twijfel aan, dat een historisch belangrijk gebouw beter tot zijn recht komt in de omgeving waarin het vanouds thuishoort. Het aantrekkelijke

aspect van historische steden is het stadsbeeld als geheel”. Geurt Brinkgreve, geestelijk vader van Stadsherstel, bepleitte zeven jaar eerder iets soortgelijks in Amsterdam. Ook hij streed voor rehabilitatie van het stadshart en voor opwaardering van de oude gebouwen door verbetering en modernisering. Behoud van de woonfunctie en de voorzieningen van bewoners mochten daarbij niet uit het oog worden verloren.

Geschiedenis levend houden

Cynthia McLeod juicht het werk van Stadsherstel Suriname met enthousiasme toe. Sprekende voorbeelden van het succes van de organisatie zijn volgens haar het pand van het Koto Museum voor klederdracht, aan de Prinsessestraat, en een woonhuis uit het begin van de 20e eeuw, aan de Julianastraat. McLeod: “Die eeuwenoude gebouwen herbergen verhalen die ons hebben gevormd tot wie we zijn. Samen vertellen ze de geschiedenis van Suriname”.

Dat die historie ook donkere kanten heeft en dat veel monumentale gebouwen daar aan herinneren, deert Surinamers volgens McLeod niet. “Het zijn prachtige gebouwen, dáár gaat het om. Wij weten niet beter dan dat dit ons land is. Ik wil dat mijn stad, Paramaribo, mooi blijft. Dat slaven in die gebouwen slecht zijn behandeld, betekent niet dat een gebouw moet instorten”.

“Natúúrlijk moeten herinneringen zichtbaar blijven”, vervolgt ze op scherpe toon. “Als je alles verandert, druk je de goede én slechte ervaringen in vergetelheid. Wij zijn het onszelf verplicht de geschiedenis levend te houden, ook als die pijnlijk is. Opdat we er elke dag opnieuw bewust van blijven hoe het niet moet”.

Suriname centraal

Om het herstel van Paramaribo in Nederland onder de aandacht te brengen houdt Stadsherstel Amsterdam in juni en juli voor de tweede keer Suriname-maanden. Op het programma staan lezingen van onder anderen schrijfster Cynthia McLeod en een expositie over Surinaamse architectuur met werken van Surinaamse kunstenaars.

Waar

Amstelkerk, Amstelveld 10, Amsterdam

Verkoopexpositie

19 juni tot en met 26 juli (vrij toegankelijk tijdens kantoortijden)

Lezingen

12 juni Cynthia McLeod – Elisabeth Samson, de vrije negerin

3 juli Paul Morel – Surinaamse huizen redden

10 juli Marthe Cohen – Joodse sporen in Suriname

www.stadsherstel.nl/suriname